

Je třeba změnit paradigma

Medicína ve svých východiscích vesměs zůstává na filozofických předpokladech z konce 17. století a člověka stále vnímá jako „rozumný stroj“, což velice vyhovuje farmaceutickým firmám k vytváření zisků, pacientům odmítajícím pro své zdraví něco podniknout (dejte mi prášky a dejte mi pokoj!) a též pohodlnosti myšlení nás všech, pro které zavádění nových kategorií představuje komplikace. Biopsychosociální model je zatracován jako nevědecký eklekticismus bez pozitivistického zakotvení, aniž by tito kritici přiznali, že o skutečném chodu organismu vědí velmi málo.

To, co ovlivňuje náš zdravotní stav, je rozprostřeno od prehistorických mitochondrií po solární aktivitu a je příliš mnoho vstupů a výstupů, než aby bylo možné říct, že tato v tabletě podaná jedna molekula působí vždy a jedině tyto změny, které budou vždy a jedině uniformně vnímány. Jen jako malý příklad: několik experimentů dokazuje, že analgetikum nepůsobí, pokud souběžně není podána informace o jeho očekávaném účinku, zatímco placebo doprovázené touto informací spolehlivě zabere. Je tu přesvědčivě doložená studie Weinberga a Newmarka o tom, že osmítýdenní provozování meditace SA-TA-NA-MA zlepšilo prokrvení frontálních laloků u pacientů klini-

ky paměti, ale jen u těch, kteří tomu věřili. U nevěřících Tomášů se nic takového neobjevilo.

Bude nutné přijmout skutečnost, že emoce nejsou žádní efemérní motýlci, ale somatické děje nastavující organismus do zcela odlišných stavů, protože exprese genu fos-C není už jen nějaká pomatená myšlenka, ale jasný biologický pokyn. Bude nutné akceptovat skutečnost, že člověk není jedna entita, ale ekosystém, jemuž po desetitisících letech byly prudce a zásadním způsobem změněny podmínky, a to jak systémem stravy, hygienickými podmínkami, tak především antibiotiky. Také půjde o to, zda nemocným s dosud neuznaným únavovým syndromem uvěříme, nebo vyvineme drahé metody na zjišťování množství a kvality jejich mitochondrií.

Nabízím pěkný příběh z posledních padesáti let. Existuje hezky kvetoucí rostlina, Galega officinalis, která byla součástí krmiva dobytka. Když ji bylo mnoho, chuťová kvalita kravského mléka byla hodnocena jako horší. V období „zelené medicíny“ se extrahovaly z rostlin účinné molekuly a tato obsahuje galegin, který se stal jakousi předlohou metforminu, podávaného diabetikům ke snížení inzulinorezistence. Teď se ale přišlo na to,

že metformin (potažmo jeho mateřská rostlina) ve střevě příznivě ovlivňuje růst bakterie Akkermansia muciniphila. Ta se jmenuje, jak se jmenuje, protože hlen, který produkuje, zlepšuje bariérovou funkci střeva. Galega navíc podporuje růst dalších mikrobů produkujících posvátné SCFA – mastné kyseliny s krátkými řetězci.

Když už jsme u diabetu, zcela čerstvá práce švýcarských badatelů ukazuje, že nobilitin získaný z citrónové kůry restartuje „vnitřní hodiny“ rozladěné našimi zlovyky, a tím optimalizuje sekreci inzulínu. Tohle vše bude nutné zabudovat do nových způsobů poznávání fyziologie a patofyziologie nad dosud celkem jednoduchou receptorovou teorií. Protože i s vedením vzruchů v CNS se to má jinak, než se předpokládalo, a myelin, považovaný jen za jakousi pochvu, se na dějích podílí velmi výrazně. Signál v mozku běží rychlostí 360 km/hod. Medicína by si měla přispíšet, aby se mu víc přiblížila.

MUDr. Radkin Honzák, CSc.

Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK

Albertov 7, 128 00 Praha

RadkinH@seznam.cz

TIRÁŽ

Praktické lékařství

Ročník 16, 2020, číslo 1

Předseda redakční rady:

PharmDr. Pavel Grodza

Redakční rada: PharmDr. Jan Babica, Ph.D., prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D., PharmDr. Přemysl Černý, PharmDr. Martina Lisá, Ph.D., MBA, doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D., Mgr. Jana Martinásková, Ph.D., PharmDr. Petra Matoušková, Ph.D., doc. MUDr. Jiří Nečas, CSc., prof. PharmDr. Miloslava Rabišková, CSc., PharmDr. Zbyněk Sklenář, Ph.D., MBA, prof. MUDr. Pavel Trávník, DrSc., doc. PharmDr. Lenka Tůmová, CSc., PharmDr. Marie Zajíčková

Poradní sbor: prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc., prof. RNDr. Jozef Csöllei, CSc., RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D., prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc., prof. RNDr. Dr. h. c. Jaroslav Květina, DrSc., RNDr. Věra Myslivcová, doc. RNDr. Jiří Portych, CSc., prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc., doc. RNDr. Josef Kolář, CSc.

Vydavatel:

SOLEN, s. r. o., Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc
IČ: 25553933

Adresa redakce:

SOLEN, s. r. o., Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc
tel: 582 397 407

Redaktorka:

Mgr. Kateřina Dostálová, dostalova@solen.cz,
tel.: 725 003 510

Grafická úprava a sazba:

DTP SOLEN, Kristýna Javůrková, javurkova@solen.cz

Obchodní oddělení:

Ing. Martina Osecká, osecka@solen.cz
Charlese de Gaulle 3, 160 00 Praha 6, tel.: 724 984 450

Předplatné v ČR:

Cena předplatného za 4 čísla na rok 2020 je 560 Kč.
Časopis můžete objednat: na www.solen.cz,
e-mailem: předplatne@solen.cz,
telefonem: 585 204 335

Registrace MK ČR pod číslem E 15880.

ISSN 1801–2434 (print)
ISSN 1803–5329 (online)

Časopis je indexován v:

Bibliographia Medica Československa
a v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných
periodik vydávaných v ČR.

Citační zkratka: Prakt. lékař.

Všechny publikované články procházejí recenzí.

Vydavatel nenese odpovědnost za údaje
a názory autorů jednotlivých článků či inzerátů.

Reprodukce obsahu je povolena pouze
s přímým souhlasem redakce.

Redakce si vyhrazuje právo příspěvky krátit
či stylisticky upravovat. Na otištění rukopisu
není právní nárok.